

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

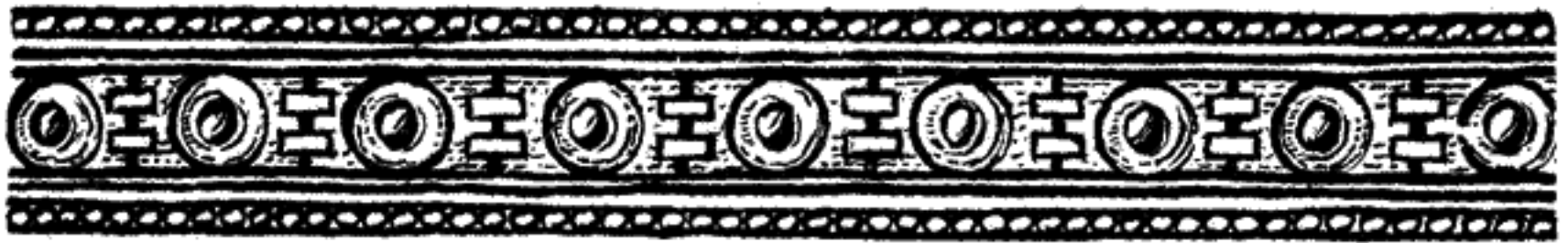
ΤΟΜΟΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1954

ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΣ
ΙΟΥΜΠΟΥΚΑΚΗΣ

ΡΙΖΑ ΖΩΗΣ

Ἦμωνα μαθητὴς στὸ γυμνάσιον. Στὴν Πόλη τοῦ Χατζηχρήστου. Ἀναθρεμμένος ἀπὸ τοὺς θεῖους μου τοὺς Χαμουδοπουλαῖους μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα ὄχι πιά καθαρεβουσιανισμοῦ, ἀλλὰ κυριολεκτικὰ Βυζαντινισμοῦ. Τίς περισσότερες ἐκθέσεις μου τίς ἔγραφα σὲ γλώσσα ἀρχαίζουσα ὅπως τὴν ἔγραφε ὁ μπάρμπας μου ὁ Μηνᾶς Χαμουδόπουλος, «μέγας ρητῶρ» τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ καμάρωνα γιὰ τοὺς ἐπαίνους πού μου χάριζε ὁ καθηγητὴς μου γιὰ τὴν «καλλιτέπεια» τοῦ ὕφους μου.

Ὅμως ὁ θεῖος μου εἶχε μιὰ πλουσιώτατη βιβλιοθήκη καὶ κάποια μέρα ἔπесе στὰ χέρια μου ἓνα βιβλίον, γραμμένο σὲ μιὰ γλώσσα πρωτόφαντη γιὰ τὴν καθαρεβουσιανικὴ νοοτροπία μου, καὶ τὸ βιβλίον αὐτὸ μου φάνταζε σὰ μιὰ πνοὴ γεμάτη ἀπὸ ὄλα τὰ μύρα τῆς ἀνοιξῆς, σὰν ἓνα κάλεσμα γιὰ μιὰ καινούρια ἀνάσταση, τὴν ἀνάσταση τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ μέσα στὶς σελίδες τοῦ βιβλίου περνοῦσαν ξαναζωντανεμένες ὄλες οἱ κουβέντες τῆς γιαγιάς μου, τῆς «Νενέ» μου ὅπως τὴ λέγανε στὴ Σμύρνη, ὄλα τὰ παραμύθια τῆς κι ὄλα τὰ τραγούδια τῆς πού με νανούριζαν παιδί.

Ἄλλὰ μέσα στὶς ἴδιες σελίδες εὔρισκα τὸν πόνο τοῦ ραγιά γιὰ τὴ σκλαβωμένη του Πόλη, τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς πόθους τῆς φυλῆς γιὰ μιὰ καινούρια Ἀνάσταση, πνευματικὴ καὶ πολιτικὴ.

Μέσα ἀπὸ τίς σελίδες του πρόβαλλαν προφητικὰ δραματισμένες οἱ μελλούμενες μεγάλες μορφές τῶν ἡρώων τοῦ γένους. Ὁ Παλαμᾶς κι ὁ Βενιζέλος.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔφερε γιὰ τίτλον «Τὸ ταξίδι μου» γραμμένο ἀπὸ τὸν Ψυχάρη.

Τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ ἄκουγα ὡς τότε ν' ἀναφέρεται θολὰ στὶς ἐφημερίδες σὰν «καταστροφέα τῆς γλώσσας μας» καὶ με ἄλλα ἀνάλογα διακοσμητικὰ ἐπίθετα πού τὰ παραδεχόμεν κ' ἐγὼ χωρὶς νάχω διαβάσει οὔτε μιὰ γραμμὴ ἀπὸ τὸ ἔργον του.

Καθὼς ὁμως τώρα τὸ διάβαζα καὶ τὸ ξαναδιάβαζα, ἄρχισα νὰ συνεπαίρνομαι ὀλόκληρος, νὰ τὸ βρίσκω σοφὸ καὶ προπάντων ὡραῖον. Εἶχε τὴν ὁμορφιά τῆς πίστεως στὰ ἰδανικά πού ἐκήρυττε καὶ εἶχε τὴν ὁμορφιά τῆς ποίησης πού ἦτανε διάχυτη σὲ κάθε του σελίδα.

Κ' ἔβρισκα πόσο ἀδίκες ἦτανε οἱ κατηγορίες πού ἄκουγα γύρω μου ἐναντίον τοῦ

δημιουργοῦ του.

Καὶ τὸ περίεργον εἶναι πὼς ὁ νεώτερος θεῖος μου πού ἔγραφε μιὰ «λελογισμένη καθαρέβουσα» ἦτανε πιδὸ ἀμείλικτός του κατήγορος, ἐνῶ ὁ ἀρχαιστὴς θεῖος μου ὁ Μηνᾶς μιλοῦσε με κάποιο περίεργον σεβασμὸ ἂν καὶ ἀπέκρουε τίς θεωρίες τοῦ «Ταξιδιοῦ».

Συνέπεσε τότε καὶ ὁ σοφὸς μου καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν, ὁ «διδάσκαλος τοῦ γένους» Μηνᾶς Αὐθεντόπουλος, νὰ μᾶς δώσῃ γιὰ θέμα ἐκθέσεως νὰ τοῦ γράψωμε ἀποσπάσματα ἀπὸ βιβλία πού διαβάσαμε καὶ πού μᾶς ἔκαναν ἐξαιρετικὴν ἐντύπωση.

Πῆρα, λοιπόν, ἐγὼ καὶ ἀράδιασα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ «Ταξίδι» καὶ μάλιστα τὰ πιδὸ ἐπιθετικὰ ἐναντίον τῶν δασκάλων.

Οἱ συμμαθητές μου, καθὼς τοὺς ἔδειξα τὴν «ἐκθεσή» μου, τινάχτηκαν ἀπάνω καὶ γελοῦσανε προκαταβολικά με τὴ μπόρα πού θὰ ξέσπαζε στὸ κεφάλι μου. Ὁ φίλος μου ὁ Περικλῆς ὁ Νούλης, ὁ Θεὸς νάναπάψῃ τὴν ψυχὴ του, μού ἔλεγε ἂν τὴ γλυτώσεις με ὀκτῆμερον ἀποβολὴ νὰ εἶσαι πολὺ εὐχαριστημένος.

Ὡστόσο, ἀνέβηκε στὴν ἔδρα του ὁ σοφὸς καθηγητὴς καὶ ἦρθε κ' ἡ σειρά μου νὰ διαβάσω τὴν ἐκθεση. Ὁ Αὐθεντόπουλος τὴν ἄκουσε με μεγάλη ψυχραιμία καὶ εἶπε μπρὸς σιτοὺς ἐμβρόντητους συμμαθητές μου: «— Πολὺ καλὴ ἐκλογή ἔκανες, Καλομοίρη, πολὺ καλλίτερη ἀπὸ τίς ἡλιθιότητες ἢ τὰ τετριμμένα πού μᾶς ἐπαρουσίασαν τινές τῶν συμμαθητῶν σου. Ὅμως ἡμπορούσεις νὰ εὔρης πολὺ ὡραιότερα κεφάλαια μέσα εἰς τὸ «Ταξίδι». Καὶ ἄρχισε νὰ μᾶς μιλάει γιὰ τὰ κεφάλαια τοῦ «Ταξιδιοῦ», σχετικὰ με τὴν Πόλη, πού πάλλονται ἀπὸ ἄγνον πατριωτικὸν αἶσθημα.

Οὔτε τιμωρία, οὔτε ἐπίπληξη. Κάθησα κάτω καὶ καμάρωνα, κι ἄς με φώναζαν ὕστερα οἱ συμμαθητές μου «μαλλιάρδ» κι ἄς τὸ θεωροῦσανε στὴν οἰκογένειά μου κάτι σὰν οἰκογενειακὸ δυστύχημα τὸ ὅτι με εἶχε μιάνει τὸ μικρόβιον τοῦ μαλλιαρισμοῦ καὶ τοῦ Ψυχαιρισμοῦ. Ὅπως τὸ θεωροῦσανε τὸ ἴδιον μεγάλο δυστύχημα τὸ ὅτι εἶχα ἀποφασίσει νὰ ἀφοσιωθῶ στὴ μουσικὴ καὶ ἢ μάνα μου ἦτανε ἀπαρηγόρητη πού δὲν γενόμουναι γιατρός ὅπως ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου.

Ὅπως δὴποτε, ἐγὼ καὶ μουσικὸς ἔγινα καὶ δημοτικιστὴς ἔμεινα σ' ὄλη μου τὴ

ζωή, και την Ελλάδα προσπάθησα να ψάλλω σ' ἄλλο μου τὸ μικρὸ ἔργο καὶ πιστεύω πὼς τὴν ἀγάπη μου στὴ λαϊκὴ μας μουσικὴ παράδοση, τὴν πίστη μου στὰ ἱερώτερα ἰδανικά τῆς φυλῆς, τὴ χρωστάω πρῶτα ἀπ' ἄλλα στὸ φλογερὸ κήρυγμα τοῦ Δασκάλου τοῦ «Ταξιδιοῦ», ἀφοῦ ἄλλοι οἱ συνθέτες μας ποὺ ἔγραψαν Ἰταλικὴ μουσικὴ στάθηκαν ἀκραιφνεῖς καθαρεύοντες ἐνῶ ἄλλοι ὅσοι ἐμπνεύσθηκαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ

λαϊκὴ μουσα εἶναι ἄλλοι σχεδὸν δημοτικιστές.

Γι' αὐτὸ τιμῶ καὶ σέβομαι τὸν Ψυχάρη ὡς ἕναν ἀπὸ τοὺς πολὺ μεγάλους Δασκάλους τοῦ Γένους, καὶ τὰ βέλη ποὺ μπορεῖ καὶ ἐγὼ μαζὺ μὲ τὸν Παλαμᾶ νὰ ἐδέχθηκα στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του δὲν μειώνουν σὲ τίποτα τὴ λατρεία καὶ τὸ θαυμασμό μου

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΣΤΡΕΣ ΧΙΩΤΙΣΣΕΣ...

Μοιρολογίστρες Χιώτισσες, πατριώτισσες μου, μαννάδες, αδερφάδες, θυγατέρες μου εσεῖς ὅλες, ἀν τύχη μιά μέρα καὶ κατεβήτε στ ἀκρογιαλὶ, ἀν τύχη καὶ περάσετε μπροσιὰ στο ἄσπρο μου το μνήμα, σταθίτε μὴ στιγμὴ, τραγουδήστε μου ἕνα μοιρολόδι ἀπὸ κείνα ποὺ σας ἀκουσα νὰ τραγουδάτε σαν εἰμουνε παλληκᾶρι καὶ πήγα στα χωριά της μαστίχας, νὰ μάθω τὴ λαλιὰ σας. Τὰ ρωμαίϊκα, ποιὸς ξαίρει ; μπορεῖ νὰ με

ξυπνήσουνε ἀξαφνα ὡς καὶ στον τάφο, τόσο ταγάπησα, τόσο βαθιὰ τάβαλα μέσα γιὰ μέσα στὴν καρδιά μου, τὴ ρωμαίϊκὴ μου τὴν καρδιά. Δέν εἶνε ἀνάγκη νάχη το μοιρολόϊ σας λόγια πολλὰ, φτάνουνε δυό. Πήτε μονάχα πως γύρισα τον κόσμον πέρα πέρα, πως ἀφησα τὴ Γαλλία καὶ πως ἤρθα νὰ ζεσταθῶ, πως ἤρθα νὰ ξαποσιάσω στου ἡλίου μας το φως, στὴν καλοσύνη της Πατρίδας.

[Ἀπὸ τὰ ἐπιγράμματα ποὺ εἶναι χαραγμένα στὸ μνημεῖο τοῦ Ψυχάρη].

